

УДК 331.91

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-42-9>

Зяць О. І.

*доктор економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Попик В. В.

*студентка
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Zayats Olena

*Doctor of Economics
Associate Professor of the Department of International economic relations
Uzhorod National University*

Popyk Valentyna

*Student
Uzhgorod National University*

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ КОВІД-19 НА МІЖНАРОДНУ ТРУДОВУ МІГРАЦІЮ

Анотація. В статті досліджується вплив безпрецедентної пандемії КОВІД-19 на міжнародну трудову міграцію. Ідентифіковано, що вплив коронавіруса відзначився на кожній сфері суспільного життя, не винятком стала і міжнародна трудова міграція. Зазначено, що наслідки, спричинені коронавірусом, досі помітні та не усунуті в теперішній час. Найбільше постраждали сфери пов'язані з транспортом, готельно-ресторанна справа, мануфактура та дрібна комерція, а чисельність звільнених робітників сягла значення 1,25 млрд осіб. Розглянуто проблему кризового стану міграції робочої сили у Європейському Союзі, яка виникла у зв'язку з відсутньою можливістю повноцінного використання іммігрантів в економіці ЄС. Проаналізовано рівень безробіття в різних країнах світу. Зроблено висновок, що коронакриза утворила чимало проблем для світу: обмеження прав людей щодо переміщення, пряма загроза людських життів, глобальний занепад економіки, серйозна криза у сфері медицини. Запропоновано для подолання впливу пандемії КОВІД-19 усім країнам світу бажано дотримуватись наступних дій: стимулювати економіку та зайнятість населення; здійснювати підтримку підприємств; приділяти окрему увагу мігрантам; піклуватись про захищеність робочих на своєму робочому місці.

Ключові слова: міжнародна трудова міграція, міграційний рух, іммігранти, коронакриза, пандемія, глобальна світова економіка.

Постановка проблеми. Вплив коронавіруса відзначився на кожній сфері суспільного життя, не винятком стала і міжнародна трудова міграція. Пандемія ще раз

закцентувала увагу на економічній та правовій незахищеності людини. Навіть при тому, що в сучасному світі існує чимало нормативно-правових актів, проте у 2020 році

майже всі трудові мігранти позбавились шансу користуватись трудовими правами, оскільки не вистачало необхідних механізмів у тлумаченні міжнародно-правових договорів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблематики впливу пандемії КОВІД-19 на міжнародну трудову міграцію зробили такі економісти-міжнародники, як Т. Гаудіаут [1], О. В. Банчук-Петросова [5], М. Безушко [6] тощо. Але в науковій міжнародній економічній науці недостатньо досліджені дії, яких потрібно дотримуватись усім країнам світу для подолання впливу пандемії КОВІД-19.

Метою є оцінка впливу безпрецедентної пандемії КОВІД-19 на міжнародну трудову міграцію.

Результати дослідження. Питання кризового стану міграції робочої сили у світовому господарстві виникло у зв'язку з відсутністю можливості повноцінного використання іммігрантів в економіці. Дана проблема виникла через чималі карантинні обмеження, сформовані для запобігання поширення вірусу COVID-19. Більшість трудових мігрантів були змушені виїхати назад до рідних країв. З такою ж ситуацією стикнулося багато українців, де на Батьківщині в ті часи також зріс рівень безробіття. Чимало країн завжди потребували робочу силу із третіх країн, Україна також виступала донором робочої сили. Через свої потреби такі країни стараються врегулювати потоки мігрантів у часи пандемії, бо без них розвиток економік значно сповільнюється. Так, до прикладу, країни Європи, у яких вже не перший рік панує старіння нації та, як наслідок, нестача власних робочих рук, просто змушені залучати трудових мігрантів з третіх країн [6].

З березня 2020-го року майже всі іммігранти виїхали, проте такі умови не зачепили всіх категорій мігрантів. Чимало держав зробили все для того, щоб такі кваліфіковані працівники, як медики та домашні працівники. Великобританія в той час подовжила робочі візи 2800 мігрантам медперсоналу, до яких відносились лікарі, фельдшери та медсестри [3]. У зв'язку з обмеженнями в період пандемії з березня до червня 2020 року до України прибуло додому з третіх країн близько 500 тисяч осіб, серед них більшість з короткостроковими контрактами. Ті, що мали довгострокові контракти та дозвіл на проживання або громадянство приймаючої країни, здебільшого не покинули дані країни. Так і сума надходжень порівняно із 2019 роком скоротилась на 8%. Крім того, 2020-го року чимало українських мігрантів отримало близько 200 тис. вимушених відмов на виїзди для сезонної сільськогосподарської роботи та будівельників. На кінець 2020-го року було зафіксовано близько півтора мільйона смертей, що свідчить про серйозну кризу охорони здоров'я через пандемію COVID-19. Крім того, це призвело до однієї із найсерйозніших соціально-економічних криз останніх років.

Наслідки, спричинені коронавірусом, досі помітні та не усунути в теперішній час. Найбільше постраждали сфери пов'язані з транспортом, готельно-ресторанна справа, мануфактура та дрібна комерція. Чисельність звільнених робітників сягла значення 1,25 млрд осіб [1]. Рівень безробіття в різних країнах світу в 2020 році стрімко виріс, причому на стільки, що у 2021 році небагато країн вийшли хоча б до того значення, яке було у 2019 році (див. рис. 1).

З рисунку помітно, що найбільшого приросту зазнав у 2020 році рівень безробіття у Колумбії, Канаді та США. В той же час менший скачок відбувся у країнах Європою, оскільки тим робітникам, які не мали можливості продовжити роботу через карантин, виплачували близько 75-90% зарплати, що стримувало працівників від звільнень. Варто також відмітити, що рівень безробіття у Франції взагалі спадав. Це може означати, що громадяни пристосувались до карантинних умов та знаходили альтернативні варіанти [7].

В ті часи, коли міграційні потоки через пандемію майже зупинились, проте попит на сільське господарство у світі попит не змінювався. Потреба у сезонних аграрних робочих тільки для Німеччини, Великобританії та Італії сягає 300-400 тисяч у кожній. Також такий попит спостерігається і в Польщі. Проте вже весною 2020 року було помітно недостатню кількість мігрантів, що прямо впливала на розвиток сільського господарства у ЄС. Близько 12-15 тисяч українців знаходять сезонні роботи лише в одній Фінляндії [9]. Так Єврокомісія запропонувала окремим мігрантам найбільш потрібних спеціальностей спростити процедуру перетину кордонів (наприклад, достатній тест на перевірку стану здоров'я). Тому вже з квітня 2020 року українцям пропонували роботу в таких країнах як Австрія, Фінляндія, Данія та Норвегія тощо [8].

Економічний вплив пандемії є також одним із найважливіших. Диспропорції в економіці різних регіонів світу слугують основними рушіями міжнародної міграції. У зв'язку з COVID-19 глибока рецесія збільшила проблему внутрішніх та міжнародних конфліктних ситуацій. Соціально-економічні проблеми, спричинені пандемією, будуть присутні ще певний час, а це, ймовірно, призведе збільшення переміщення населення, по можливості, внутрішньо та за кордон.

На жаль, присутне також збільшення бідних у світі, до кінця 2021 чисельність таких осіб збільшилась на 14 мільйонів порівняно з 2019 роком [2, с. 6]. Така тенденція пов'язана з наявністю боргів, а найбільше в тих країнах, де наявний низький рівень доходу. І кількість та розміри боргів збільшувались, оскільки недостатньо ресурсів для підтримки більш вразливих груп населення. За 2020 рік світовий дохід від праці скоротився на 10% у порівнянні з 2019 роком. В загальному, втрати доходу на глобальному рівні склали більше ніж 240 мільйонів робочих місць.

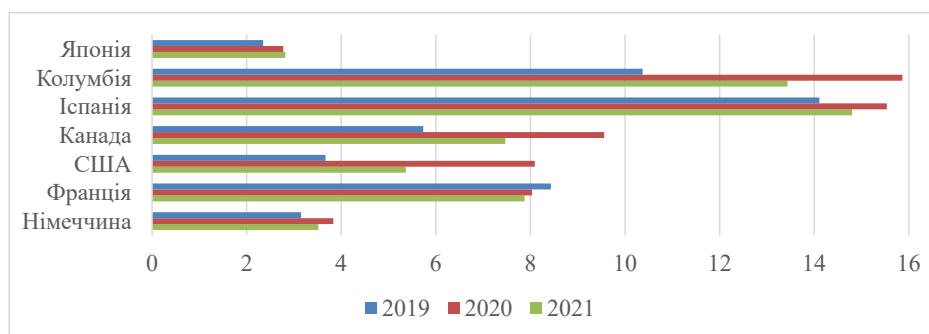

Рис. 1. Рівень безробіття в країнах світу, % (2019–2021)

Джерело: розроблено на основі даних [7]

Також примусове припинення пересування по світу спричинили спад світового туризму на 70%. Як наслідок, був прямий вплив на економіку та суспільство з низьким та середнім рівнем доходу. Станом на кінець 2020-го року спад кількості грошових переказів відбувся на 14%. Це ускладнює також життя не тільки мігрантів, але і їх сімей, оскільки ускладнюється процес збору дітей у школу, виникають проблеми з медичними витратами, витратами на житло, а інколи навіть недостатня кількість коштів на харчування [2, с. 8].

Саме з першої половини 2021 року розпочався процес пом'якшення наслідків пандемії та способи пришвидшити розвиток національних економік. Саме з того часу почався прискорений процес вакцинації, який на сьогодні дозволяє трудовим мігрантам знову повернутися на свої роботи поза межами своєї країни. Досі існують проблеми охорони здоров'я, оскільки виникають нові штами вірусу, проте більшість країн світу і далі продовжили свою боротьбу із новими випадками коронавірусу.

У 2021 році відбулося серйозне зростання та відновлення глобальної світової економіки на 5,5%. Проте Світовий банк прогнозує, що такі темпи росту сповільняться, оскільки зростає інфляція та досі присутня загроза виникнення нових штамів вірусу. Так Світовий банк зазначив імовірне зростання світової економіки на 4,1% у 2022 році, а також лише на 3,2% у 2023 році. Це пояснюється тим, що відкладений попит зникає, а фіскальна та монетарна підтримка припиниться [4]. Такі сповільнені темпи росту все одно достатні для зростання економічного оптимізму, інвестицій та споживання. Зрозуміло, що шлях одужання буде досить довгим і нерівномірним серед країн світу. Навіть менш розвинуті країни можуть швидше спостерігати зростання економіки, проте все одно відставатимуть за прогнозами допандемічного зростання.

Крім того, в абсолютному вираженні помітні розриви у нерівності між ВВП та доходами населення серед різних країн світу. Така тенденція посилюється також через нерівномірне постачання вакцин. На початку 2021 року вже близько 60% усіх доз вакцин було надано країнам саме

з високими рівнями доходу. І тільки 40% вакцин залишились на всі країни з низьким та середнім рівнем доходу.

На міжнародні міграційні потоки у майбутньому матимуть серйозний вплив два фактори: довгострокові фактори через конфлікти та відмінний соціально-економічний розвиток між країнами світу; наслідки через коронавірус. Саме ці фактори спричинятимуть зростання глобального потенціалу міжнародної міграції. Різного роду конфлікти, спричинені відмінністю культур, релігії чи певних інших поглядів, також матимуть прямий вплив на масові побіги людей та збільшення міграційних потоків.

У 2020–2021 роках у зв'язку із серйозною потребою робочої сили для розвинених країн світу уряди формували та запроваджували різні заходи для того, щоб захистити права мігрантів та надати їм необхідну допомогу. Це стосувалося питань щодо врегулювання правового становища іноземних осіб, які стикнулись з проблемою безвихідності. Вони не могли повернутися додому у зв'язку з карантинними обмеженнями, але і не могли оформити який-небудь статус перебування у країні-реципієнті. Приклади запроваджених заходів країн світу сформовано в наступній таблиці (див. табл. 1).

Необхідно відмітити, що коронакриза утворила чимало проблем для світу: обмеження прав людей щодо переміщення, пряма загроза людських життів, глобальний занепад економіки, серйозна криза у сфері медицини.

Загалом для того, щоб подолати вплив пандемії COVID-19 усім країнам світу краще дотримуватись наступних дій:

- стимулювати економіку та зайнятість населення;
- здійснювати підтримку підприємств, особливо малий та середній бізнес, формуючи податкові та певні фінансові пільги;
- приділяти окрему увагу мігрантам, особливо тим, що пов'язані зі сферами будівництва, сільськогосподарських робіт, виробництві для того, щоб уникнути певний дисбаланс;
- піклуватись про захищеність робочих на своєму робочому місці, постійно фінансувати сектор охорони

Таблиця 1

Заходи для захисту іммігрантів та надання необхідної допомоги, впроваджені в країнах світу

Країна	Зміст заходів
ЄС	Більша частина країн-членів ЄС дала можливість іммігрантам, у яких термін дії візи чи дозвіл на перебування доходив до кінця в часи пандемії, легально перебувати в країні, поки обмеження не будуть скасовані та на 30 днів більше з того моменту для можливості виправити свій стан.
Німеччина, Фінляндія	Формування транспорту та спеціальних рейсів для заохочення сезонних мігрантів прибувати на роботу в період карантинних обмежень.
Італія	Країна оголосила легалізацію тих мігрантів, які займались сільськогосподарськими роботами чи домашніми послугами. Таким особам дозволили знаходитись в межах країни протягом півроку для того, щоб знайти потрібну роботу та заключити трудовий договір. Надалі термін перебування продовжувався відповідно до терміну дії самого договору.
Польща	Іммігранти, у яких був договір на робочих підприємствах, призупинених через коронавірус, отримали компенсацію 80% заробітної плати. Ті ж мігранти, які найближчим часом мали закінчення терміну дії документів, могли в Польщі поновити дозволи перебування терміном до трьох років. Створено спеціальні пункти для перебування на період обсервації для прибулих працівників. Програма покращення польської економіки «Антикризовий щит» у квітні 2020 року вступив у дію новий Закон, який передбачав дозвіл на легальне перебування мігрантів у період пандемії і 30 днів після.
Великобританія	2800 мігрантів, які працювали у сфері охорони здоров'я, отримали подовження візи. Крім того, для мігрантів різного статусу надали доступ безкоштовно отримати медичні послуги, якщо було запідозрено коронавірус. До таких послуг також віднесли тестування та подальше лікування.
Португалія	На період пандемії було оголошено тимчасову міграційну амністію для того, щоб мігрантам отримувати доступ до медичної та соціальної допомоги.
Канада	Основні категорії трудових іммігрантів могли вільно переміщатись, коли кордони їхніх країн були закриті для іноземних осіб.

Джерело: розроблено на основі даних [5, с. 113–114]

здоров'я, сформувати та підтримувати соціальну систему захисту населення.

Отже, коронакриза призвела до слабкого попиту на робочу силу та, як наслідок, знизився рівень зайнятості іммігрантів, а також рівень доходів їх власний та рівень забезпеченості їхніх сімей.

Висновки. Проведене дослідження, дозволяє нам зробити висновок, про те, що пандемія не припинила міграцію, а навіть навпаки. При можливості переміщення мігрантами потоки зростуть, адже відбувається погіршення глобального економічного дисбалансу та зріс тиск на людей, які хочуть знайти гідне життя та покращити своє майбутнє та майбутнє

своєї родини. Останні роки серйозно змінили стан міграційного руху працездатного населення, оскільки пандемія коронавірусу внесла свої корективи. Через COVID-19 виникло чимало викликів у сфері трудової міграції. Чимало країн світу за короткий термін внесли певні корективи щодо захисту прав мігрантів, оскільки існувала ймовірність ще гіршого стану коронакризи. Станом на сьогодні трудова міграція вже починає своє відновлення, проте складний стан соціально-економічного середовища найближчим часом дійде до небувалого рівня, оскільки саме міграція напряму пов'язана з надходженням коштів до держбюджетів та займає важливу позицію у відновленні економіки.

Список використаних джерел:

1. Gaudiaut T. COVID-19 et chômage: un impact variable dans l'OCDE EMPLOI. 2020. URL: <https://fr.statista.com/infographie/22228/comparaison-hausse-taux-chomage-ocde-durant-la-crise-covid-19/> (дата звернення: 01.04.2022).
2. ICMPD Migration Outlook 2021 Seven things to look out for in 2021 Origins, key events and priorities for Europe URL: https://www.icmpd.org/fileadmin/2017/ICMPD_Migration_Outlook_2021.pdf?utm_source=CleverReach+GmbH+&utm_medium=email&utm_campaign=25-01-2021+Migration+Outlook+2021+%28full+publication%29&utm_content=Mailing_12489485 (дата звернення: 30.03.2022).
3. Independent. Coronavirus: Thousands of foreign NHS workers to have UK visas extended for one year. URL: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/coronavirus-nhs-visa-doctor-nurse-paramedics-home-office-migrants-a9438211.html> (дата звернення: 28.03.2022).
4. World Bank Group, Global Economic Perspectives. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (дата звернення: 01.04.2022).
5. Банчук-Петросова О. В. Міжнародна трудова міграція в умовах COVID-19: правовий аспект. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2020. № 31. С. 112–116. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2020.5/20>
6. Безушко М. Міграційна політика ЄС: виникнення та проблеми сьогодення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 1. С. 276–278. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-1/67>
7. OCED Unemployment rate. URL: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm> (дата звернення: 30.03.2022).
8. Стало відомо, в які країни збираються українці на роботу. URL: <http://day.kyiv.ua/uk/news/010520-stalo-vidomo-v-yaki-kraynu-zbyrauytsya-ukrayinci-na-robotu> (дата звернення: 03.04.2022).
9. Урядовий портал На 15 тисяч українських сезонних працівників розраховують фінські фермери цього року. 2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vadim-pristajko-razom-z-finskimi-kolegamiuryad-ukrayini-dopomozhe-ukrayinskim-pracivnikam-organizovano-distatsiya-na-sezonni-roboti> (дата звернення: 03.04.2022).

References:

1. Gaudiaut, T. (2020) COVID-19 et chômage: un impact variable dans l'OCDE EMPLOI. Available at: <https://fr.statista.com/infographie/22228/comparaison-hausse-taux-chomage-ocde-durant-la-crise-covid-19/> (accessed 01 April 2022).
2. ICMPD (2021) Migration Outlook 2021 Seven things to look out for in 2021 Origins, key events and priorities for Europe. Available at: https://www.icmpd.org/fileadmin/2017/ICMPD_Migration_Outlook_2021.pdf?utm_source=CleverReach+GmbH+&utm_medium=email&utm_campaign=25-01-2021+Migration+Outlook+2021+%28full+publication%29&utm_content=Mailing_12489485 (accessed 30 March 2022).
3. Independent. Coronavirus: Thousands of foreign NHS workers to have UK visas extended for one year. Available at: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/coronavirus-nhs-visa-doctor-nurse-paramedics-home-office-migrants-a9438211.html> (accessed 28 March 2022).
4. World Bank Group (2022) Global Economic Perspectives. Available at: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/36519/9781464817609.pdf> (accessed 01 April 2022).
5. Banchuk-Petrosova, O. V. (2020) Mizhnarodna trudova mighracija v umovakh COVID-19: pravovuj aspect [International labor migration in the conditions of COVID-19: legal aspect]. *Scientific notes of TNU named after V. Vernadsky*, vol. 31, pp. 112–116. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2020.5/20>
6. Bezushko, M. (2020) Mighracijna polityka JeS: vynyknennja ta problemy sjoghodennja [EU migration policy: the origin and problems of today]. *Legal scientific electronic journal*, vol. 1, pp. 276–278. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-1/67>
7. OCED (2022) Unemployment rate. Available at: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm> (accessed 30 March 2022).
8. Stalo vidomo, v jaki krajiny zbyrajutsja ukrajinci na robotu [It became known in which countries Ukrainians are going to work]. Available at: <http://day.kyiv.ua/uk/news/010520-stalo-vidomo-v-yaki-krajiny-zbyrajutsya-ukrajinci-na-robotu> (accessed 03 April 2022).
9. Urjadovij portal (2020) Na 15 tysjach ukrajinsjkykh sezonnykh pracivnykiv rozrakhovujutj finsjki fermery cjogho roku [Government portal. Finnish farmers are counting on 15 thousand Ukrainian seasonal workers this year]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/vadim-pristajko-razom-z-finskimi-kolegamiuryad-ukrayini-dopomozhe-ukrayinskim-pracivnikam-organizovano-distatsiya-na-sezonni-roboti> (accessed 03 April 2022).

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON INTERNATIONAL LABOR MIGRATION

Summary. The influence of the coronavirus was noted in every sphere of public life, and international labor migration was no exception. The pandemic once again focused on human economic and legal insecurity. Even though there are many legal acts in the modern world, in 2020 almost all migrant workers lost the chance to enjoy labor rights because they did not have the necessary mechanisms to interpret international legal agreements. The aim of the article is to assess the impact of the unprecedented COVID-19 pandemic on international labor migration. The article examines the impact of the unprecedented COVID-19 pandemic on international labor migration. It has been identified that the influence of the coronavirus has been observed in every sphere of public life, and international labor migration is no exception. It is noted that the effects caused by the coronavirus are still visible and have not been eliminated. Areas related to transport, hotels and restaurants, manufacturing and small businesses were the hardest hit, with the number of laid-off workers reaching 1.25 billion. The problem of the crisis of labor migration in the European Union, which arose due to the lack of full use of immigrants in the EU economy, is considered. The level of unemployment in different countries of the world is analyzed. It is concluded that the coronary crisis has created many problems for the world: restrictions on people's rights to move, a direct threat to human lives, the global economic downturn, a serious crisis in medicine. It is proposed that in order to overcome the impact of the COVID-19 pandemic, all countries of the world should follow the following actions: stimulate the economy and employment; provide support to enterprises; pay special attention to migrants; take care of the safety of workers in their workplace. The corona crisis has created many problems for the world: restrictions on people's rights to move, a direct threat to human lives, the global economic downturn, and a serious medical crisis. Many countries have always needed labor from third countries, and Ukraine has also been a labor donor. The socio-economic problems caused by the pandemic will continue for some time to come, and this is likely to increase population movements, possibly internally and abroad. Recent years have seriously changed the state of the migrant movement of the working population, as the coronavirus pandemic has made its adjustments. COVID-19 has posed many challenges in the area of labor migration.

Key words: international labor migration, migration movement, immigrants, corona crisis, pandemic, global economy.